

- DRŽAVNI PREVENTIVNI MEHANIZEM -

poročilo
o opravljenem obisku
na lokaciji

CENTER ZA TUJCE

Pojasnilo: Varuh človekovih pravic Republike Slovenije (v nadaljevanju: Varuh) v okviru izvajanja nalog in pooblastil po Zakonu o ratifikaciji opcijskega protokola h Konvenciji proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju (Uradni list RS, št. 114/2006) v vlogi državnega preventivnega mehanizma (v nadaljevanju: DPM) obiskuje kraje odvzema prostosti. V skupini, ki izvede obisk, poleg predstavnikov Varuha praviloma sodeluje(jo) tudi predstavnik(i) pogodbenih nevladnih organizacij ter občasno tudi neodvisni izvedenci medicinske in drugih strok in prevajalci. Pravna podlaga za opravljanje nadzorov s strani DPM je predstavljena na spletni strani [Varuh kot državni preventivni mehanizem](#).

Pričujoče poročilo vsebuje le bistvene ugotovitve o obisku s predlogi za izboljšanje razmer oziroma odpravo nepravilnosti. Izdelano je bilo na podlagi poročila o obisku DPM in odzivnega poročila pristojnih. Namenjeno je objavi na spletni strani Varuha.

Osnovni podatki o lokaciji:

► **Tip lokacije:** Center za tujce (v nadaljevanju: CT)

► **Kategorije oseb, ki jim je bila odvzeta prostost:** tujci¹ in prosilci za mednarodno zaščito², ki so nedovoljeno vstopili v Republiko Slovenjo (v nadaljevanju: RS).

► **Uradna zmogljivost in dejanska zasedenost lokacije na dan obiska:** uradna zmogljivost CT je 220 mest. Na dan našega obiska je bilo v CT 11 tujcev in osem prosilcev za mednarodno zaščito z omejenim gibanjem.

Potek obiska in priprava poročila:

► Obisk je bil **nenajavljen in opravljen dne 28. 11. 2011.**

► **Skupina za obisk:** trije predstavniki Varuha (sodelavec, višja svetovalka III in pripravnica) in ena predstavnica nevladnih organizacij (Inštitut Primus) ter pogodbeni izvedenka na področju zdravstvenega varstva oziroma oskrbe (dr. med. specialist psihiater).

¹Tujci, ki ne zapustijo države v določenem roku in jih ni mogoče takoj odstraniti iz države (56., 93. člen Zakona o tujcih); tujci, katerih istovetnost ni znana (56. člen Zakona o tujcih); tujci, ki imajo izrečen izgon (50., 93. člen Zakona o tujcih); mladoletni tujci brez spremstva (60. člen Zakona o tujcih); tujci, ki so v RS nezakonito in čakajo na odstranitev po meddržavnem sporazumu do predaje tujim varnostnim organom (nameščeni tujec do 48 ur; 5. čl. Pravilnika o posebnih pravilih bivanja in gibanja tujcev v centru za tujce in pogojih ter postopku za uporabo milejših ukrepov); tujci, ki so v postopku prisilne odstranitve, ali tujci, ki niso zapustili RS in so ponovno zaprosili za azil (56. člen Zakon o mednarodni zaščiti).

²Prosilci za mednarodno zaščito, ki jim je s sklepom na podlagi Zakona o mednarodni zaščiti omejeno gibanje (51. člen Zakona o mednarodni zaščiti) in prosilci za mednarodno zaščito, ki jim je bil izdan sklep na podlagi Uredbe Sveta (ES) (51. člen Zakona o mednarodni zaščiti).

► **Vsebina obiska:** uvodni razgovor z vodjo CT in pomočnikom vodje. Sledil je ogled bivalnih in ostalih prostorov na oddelku, razgovor z zaposlenimi in prosilci za mednarodno zaščito ter zaključni razgovor.

► **Poročanje:** poročilo o obisku je bilo posredovano Ministrstvu za notranje zadeve (v nadaljevanju: MNZ) 14. 3. 2012, skupaj s predlogom, da ga obravnava in nam v roku 30 dni sporoči morebitna stališča glede v njem izpostavljenega; tozadevni odgovor smo s strani organa prejeli 3. 4. 2012, torej 20. dan po odpremi.

► DPM je posebej pohvalil

- obnovo oddelka za moške,
- da je CT v fazi urejanja sobe, kjer bo možen dostop do interneta tudi tujcem (za stike s sorodniki, prijatelji),
- urejenost zdravstvene oskrbe,
- dobro sodelovanje s psihiatrom in o njegovi pripravljenosti za izobraževanje o duševnih motnjah za zaposlene,
- da okoliščine ne kažejo na prekomerno uporabo prisilnih sredstev in tudi sami tujci tega v razgovorih niso izpostavljali.

DPM: predlagamo, da se preuči postopanje s tujci v CT, ki so očitno potrebni (dodatne) zdravniške pomoči, kot tudi vodenje zdravstvene dokumentacije v CT, in se nato sprejme potrebne ukrepe³.

MNZ: CT je v izogib podobnim situacijam že spremenil sistem evidentiranja vseh izvedenih ukrepov in zagotovil ažurno in natančno pisanje poročil strokovnih služb.

DPM: predlagamo, da se nameni posebna pozornost problematiki zdravniške (psihiatrične) pomoči za tujce⁴.

MNZ: CT je poleg že obstoječe podjemne pogodbe za zagotavljanje zdravniške (psihiatrične) pomoči 1. 3. 2012 sklenil še eno podjemno pogodbo in tako zagotovil dodatno zdravniško (psihiatrično) pomoč za tujce, ki to v času nastanitve v centru potrebujejo. Tako sta za navedene potrebe tujcem na razpolago dva zdravnika psihiatra.

DPM: predlagamo, da center skrbi za prevode jedilnikov v tujcem razumljive jezike, saj v slovenskem jeziku ne more biti razumljiv večini nastanjenih tujcev in zato tudi ne služi svojemu namenu⁵.

MNZ: CT že od obiska Varuha 2010 zagotavlja prevod jedilnikov v angleški jezik, ki je najbolj razširjen in ga tujci v večini razumejo. Če se bo pokazala potreba po prevodu še v kakšen drug jezik, bo center to zagotovil. Prevod jedilnika je izobešen v jedilnici in v skupnih prostorih, kjer so nastanjeni tujci.

³Tujec je bil v CT pripeljan 13. 5. 2011 ob 15:40 uri. Nastanjen je bil v sprejemnih prostorih in tam je 14. 5. 2011 ob 19:50 najprej kršil hišni red s tem, da je pladenj s hrano vrgel ob zid. Ker je imel na rokah sledi površinskih ureznin, je bila o tem obveščena zdravstvena delavka. Slednja je ugotovila, da ima tujec na rokah stare sledi samopoškodovanja, katere si je spraskal. Takrat je tujec ponujeno pomirjevalo odločno odklonil, kot tudi oskrbo do krvi spraskanih starih vrezin. Po dogovoru z zdravnico je nato dobil pomirjevalo. Ob 21:05 uri istega dne pa je tudi poizkušal storiti samomor z zadušitvijo – ležal je na mizi, preko glave pa je imel poveznjeno črno vrečko za smeti, ki je bila na vratu zavezana. O tem dogodku je bila obveščena zdravstvena delavka CT, ki je tujca pregledala in obveščala zdravnico. Po telefonskem naročilu zdravnice je dobil pomirjevalo (eno ampulo Apaurina). Tujec pa je bil tudi, z obrazložitvijo preprečitve nadaljnega samopoškodovanja, vkljenjen v lisice za telo ter pod stalnim nadzorom policistov, vse do 9:00 ure 15. 5. 2011, ko je bilo ugotovljeno, da se je pomiril in s tem prenehali razlogi za uporabo telesnih lisic. Od takrat ni nobenega zapisa o njem v zdravstveni dokumentaciji. Pri tem je bil kot eden izmed ukrepov določen tudi pregled tujca s strani zdravstvene delavke ob 14:10 uri, ostal pa je tudi pod stalnim nadzorom policistov. Ob 19:15 uri je policist preko videonadzora videl, da tujec z glavo tolče ob zid. Ponovno je bil zaradi preprečitve nadaljnega samopoškodovanja vkljenjen v lisice za telo, vendar je kljub temu nadaljeval z opisanim početjem. Tega dne je tujec odklonil zajtrk, kosilo in večerjo. Zdravstvena delavka je tokrat tujcu ob 21:10 uri dala injekcijo za spanje in pomiritev, to pa je storila v dogovoru z vodjo izmene. To je zapisano v dokumentu o uporabi telesnih lisic. V medicinski dokumentaciji ta injekcija ni vpisana, niti ni nobenega zapisa o morebitnem posvetovanju z zdravnico. Tudi sicer ni bilo nobenega tam in ni nobenega zapisa o tem, kdo je tujca tega dne pogledal, ali da je kdo klical zdravnika ali psihiatra. Naslednji dan, tj. 16. 5. 2011, je bil tujec odpeljan na mejni prehod Ješane, kjer je bil predan hrvaškimi varnostnim organom.

⁴Po pojasnilih vodje je v letu 2010 gladovno stavkalo 15 tujcev, v povprečju dva do sedem dni, nihče pa ni imel posledic (v teh primerih po besedah vodje ravnajo po t.i. malteških načelih). V istem obdobju je pri štirih različnih tujcih prišlo do poskusa samomora oziroma samopoškodbe. Navedeno po presoji DPM zahteva povečan napor vsega osebja CT, zlasti pa kaže na potrebo po povečani zdravniški (psihiatrični) pomoči.

⁵Jedilnik smo uspeli pridobiti le v slovenskem jeziku in po pojasnilih vodje jih v tuje jezike sploh ne prevajajo.

DPM: predlagamo, da je potrebno poizkušati (po)iskati nove oziroma druge načine, kako (še bolj) motivirati tujce za participacijo v organiziranih aktivnostih⁶.

MNZ: Organiziranje raznih aktivnosti za tujce v času nastanitve v center, kjer je tujcem omejeno gibanje je zelo pomembno, zato si strokovni delavci centra prizadevajo tujce motivirati z različnimi aktivnostmi, kar ste lahko ob obisku ugotovili tudi sami in s čemer bo center nadaljeval tudi v prihodnje. Kljub nenehnemu odkrivanju novih načinov, kako bi tujce boljše motivirali za tovrstno dogajanje in vključevanje v aktivnosti, pa na voljo tujcev po sodelovanju centra ne more vplivati.

⁶V zvezi z organiziranimi aktivnostmi za tujce je vodja ponovno izpostavil prizadevnost socialnih delavk centra (organiziranje izdelovanja raznih izdelkov (na primer novoletne čestitke) in spodbujanje ročnih spretnosti tujcev (vezenje, risanje)) in sodelovanje z Jezuitsko službo za begunce. Tokrat sicer s strani tujcev na to temo nismo prejeli nobenih pritožb, vendar obenem tudi nismo opazili kakšnih opaznih sprememb v primerjavi s prejšnjimi leti, ko so jih; tujci so tudi v času našega tokratnega obiska večinoma posedali ali poležavali, gledali televizijo in občasno med seboj kakšno rekli.